

TRABZON MİLLETVEKİLİ
M. AKİF HAMZAÇEBİ'NİN

2005 MALİ YILI BÜTÇE KANUN TASARISININ
DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ BAŞKANLIĞI BÜTÇESİ
ÜZERİNDE
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA YAPTIĞI KONUŞMANIN
ÖZETİ

✓ **İstihdamla ilgili istatistikler sağlıklı bir şekilde açıklanmalı**

2004 yılının ikinci dönemi itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre işsizlik oranında azalış var; yüzde 10'dan yüzde 9,3'e iniyor. Ama, aynı dönemde, işgücü katılma oranında da düşüş var; yüzde 49,4'ten yüzde 49,2'ye iniyor. 15 yaş ve üzerindeki aktif nüfusun sayısı 895 000 kişi artarken çalışabilir nüfusun sayısı bu dönemde 895 000 kişi artarken, bunun sadece 342 000 işgücüne dahil oluyor. Yani, kalanı, iş aramıyor. O nedenle de işgücüne katılma oranı düşüyor. Bunu, Devlet İstatistik Enstitüsü sağlıklı bir şekilde açıklamak zorundadır. Bütün Avrupa Birliği üyesi ülkelerde işgücüne katılma oranı yüzde 65 iken, Türkiye'de bir dönem yüzde 50'lerin üzerinde, belki yüzde 55'lerdeyken, Türkiye'de neden bu işgücüne katılma oranı düşüyor? Bunu, Devlet İstatistik Enstitüsü açıklamazsa, bu rakamlara olan güven sarsılacaktır.

✓ **Devlet İstatistik Enstitüsünün yayımladığı istatistiklerin tanımları, hangi yöntemlerle hesaplandığı vatandaşın anlayabileceği dille açıklanmalı**

Örneğin, Türkiye'de millî gelir nedir? Eski Maliye Bakanlarımızdan biri, bir hesap yapıyor; 10.000 doların üzerindedir diyor. Bu rakam doğru olmayabilir. Bu rakam bilimsel de olmayabilir; ama, günlerce basını meşgul eden bu rakam karşısında, bizim Devlet İstatistik Enstitümüz, o rakamın doğru olmadığını, eğer doğru bulmuyorlarsa -sanıyorum doğru bulmuyorlar- onu basına açıklayıp kamuoyunu aydınlatmalıydı. Herkesin, vatandaşın kafasında bir soru işareti; biz, hakikaten, 10 000 doların üzerinde bir gelire mi sahibiz, Devlet İstatistik Enstitüsü yanlış mı hesaplıyor şeklinde bir tereddüt var.

✓ **Turizm istatistiklerinin hesaplanmasında yöntem değişikliğine gidildi ama kamuoyuna duyurulmadı.**

Türkiye'deki turizm istatistiklerinde çok yeni bir yöntem değişikliğine gidildi. Örneğin, 2004 yılı Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar kitabında 2003 yılı için turizm geliri hedefi 8,6 milyar dolar, 2004 için de 9,8 milyar dolar öngörülüyordu. Daha sonra, bir yöntem değişikliğine gidildi bu yıl ve 2003 yılı turizm geliri 13,2 milyar dolara çıktı. 2002 turizm geliri 8,4 milyar dolar. 2004 16 milyar dolar olarak bekleniyor; 2005 18 milyar dolar olarak hedefleniyor. Bu bir istatistik yönteminin değişmesiyle birlikte ortaya çıkan durum. İşçi gelirine bakıyoruz; bu yöntem değişikliği orada da yapıldı. Yurtdışındaki vatandaşlarımızın Türkiye'de yapmış oldukları harcamalar, eskiden işçi dövizî arasında yer alırken, onlar turizm geliri olarak sayılmaya başlandı ve 2003 yılında işçi dövizî birden düştü; 2002'de 1,9 milyar dolardan, 2003'te 729 milyon dolara, 2004'te 850 milyon dolara... Bunlar, toplumu çok yakından etkiliyor; ödemeler dengesini çok yakından

etkiliyor; cari açığı çok yakından etkiliyor ama bu yöntem değişikliğini kamuoyuna hiç kimse duyurmuyor.

✓ **Teşvikte sadece kişi başına milli gelir kriterinin alınması yanlıştır**

Türkiye’de son dönemlerde iki tane teşvik yasası çıktı. Her ikisinde de, illerin millî gelir düzeyi esas alındı. Kişi başına geliri 1 500 doların altında olan iller teşvik yasası kapsamına alındı. Bu rakamı da Devlet İstatistik Enstitüsü hesaplıyor. Daha evvel, bu konuda Devlet İstatistik Enstitüsü yetkilileriyle görüştüm, hesaplamanın nasıl yapıldığını bana açıkladılar. Fakat, şu var ki, bu hesap, bu şekilde yapılan bir gruplama, siyasî iradenin asıl almak istediği sonucu vermiyor. Hükümetler geri kalmış olan illerdeki yatırımları teşvik etmek istiyor; Devlet İstatistik Enstitüsü bunun karşısına, iller itibariyle millî gelir durumu şudur diye bir tablo veriyor. Şüphesiz varsayımları var, üretim yöntemine göre bu varsayımlara dayanılmış, bu hesap çıkmış; ama, bir bakıyorsunuz, kişi başına gelir, 1 500 doları geçtiği halde, hiçbir sanayi yatırımı olmayan il var orada. Kamu kuruluşlarının yoğun olduğu, üniversite ve limanların bulunduğu iller var. Onları çekip aldığınız zaman, o ilde millî gelir düzeyi bir anda çok aşağıya düşüyor. Çok küçük birtakım farklarla, bu 1 500 doların altında kalmış, teşvik kapsamına girmiş veya onun üzerine çıkmış iller var.

✓ **6 dolar farkla Trabzon teşvik kapsamına girememiştir**

1 500 dolar da deseniz 1 600 dolar da deseniz, ufak tefek farklarla teşviği kazanıp kaybeden iller olabilir. Demek ki, bu illere yatırımcıları çekebilmek açısından, siyasî iradenin ihtiyaç duyduğu bir başka istatistik de göz önüne alınmalıdır. Bir ildeki işsizlik düzeyinden, sanayi yatırımlarından, diğer yatırımlardan, kamu yatırımlarından yola çıkıp bir başka endeksi, bir başka istatistik geliştirmelidir. Aksi takdirde, bu teşvik yasaları sürekli Türkiye’nin gündeminde olacaktır, sürekli Devlet İstatistik Enstitüsünün bu istatistiğine dayanılmak zorunda kalındığı takdirde de hep yanlıştır kararlar alınacaktır.

Kamuoyunun bilgisine sunulur.

NOT: 2005 Mali Yılı Bütçesinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerine ve M. Akif HAMZAÇEBİ’nin konuşma metninin tamamına

<http://www.tbmm.gov.tr/butce/htm/pbk04112004.htm> adresinden ulaşabilirsiniz.